

Eesti Afganistanis

Toomas Kahur

Eesti Erimissiooni juht Afganistanis

Afganistan on maailma vaesemaid riike ning suur osa tema elanikkonnast elab täielikus vaesuses. Ligi 70% rahvastikust on kirjaoskamatu ning ka praegu puudub 46 protsendil Afganistani lastest juurdepääs haridusele. Praeguse arengutempo juures on Afganistanil suuri raskusi pea kõigi ÜRO kavandatud arengueesmärkide saavutamiseks.

Afganistani suurim probleem on ebastabiilsus ja nõrk sisejulgeolek, mille saavutamine on jätkusuutliku arengu eelduseks. Ent probleeme, millega Afganistan ja kogu rahvusvaheline üldsus silmitsi seisab, ei saa lahendada ainult sõjaliste vahenditega. Riigi ülesehituse õnnestumiseks on hädavajalik tsiviil- ja militaarpoole tihe koostöö.

Eesti alustas sõjalist osalemist Afganistani ülesehitustöös juba 2002. aastal USA juhitava operatsiooni „Kestev vabadus” osalisena. Alates 2003. aastast osaleb Eesti NATO juhitud rahvusvahelise julgeolekuabi missioonis ISAF (*International Security Assistance Force in Afghanistan*), millest tänaseks on saanud NATO ja ka Eesti prioriteetseim rahvusvaheline missioon. Riigikogu antud mandaat, mis kehtib detsembrini 2007, võimaldab Eestil lähetada ISAFi missioonile kuni 150 kaitseväelast ning 2006. aasta lõpuks suurendaski Eesti oma sõjalise kontingendi Afganistanis seniselt 80-lt 130 kaitseväelasele. Eesti väiksust ja piiratud ressursse silmas pidades on see panus märkimisväärne. Kuid nagu eespool juba märgitud, ei saa probleeme, millega Afganistan silmitsi seisab, lahendada ainult sõjaliste vahenditega.

17. septembril 2006 lähetas Eesti Afganistani diplomaadi, kelle ülesandeks on osaleda nii Helmandi provintsi pealinnas Lashkar Gah's paikneva rahvusvahelise ülesehitusmeeskonna töös kui ka täita Eesti diplomaatilise esindaja rolli Afganistanis.

Diplomaatiline esindatus tagab Eestile paremad võimalused saada kohapeal vahetatut infot, analüüse ning ettepanekuid, millistesse arengukoostööprojektidesse panustada ja kuidas üldse edaspidi Afganistani arengule parimal moel kaasa aidata. Lisaks nimetatule osaleb Eesti Kabulis Euroopa Liidu liikmesriikide esinduste juhtide ühisseisukohtade ja -raportite koostamisel, millel on nii ELi kui ka NATO ühise Afganistani-poliitika kujundamisel oluline roll. Ja kaugeltki mitte vähem oluline pole see, et Eesti 130 kaitseväelast vajavad teatud olukordades oma kodanikuõiguste tagamist ja

kaitset diplomaatilisel tasandil. Konkreetne näide on 2007. aasta Riigikogu valimised, mida saab asukohariigis läbi viia vaid sinna ametlikult akrediteeritud diplomaat.

2006. aastal oli Erimissioonil Afganistanis kaks suurt ülesannet: korraldada Eesti peaministri Andrus Ansipi visiit Afganistani ja leida rakendus Eesti poolt 2006. aastaks Afganistanile planeeritud arenguabirahadele. Peaministri visiit toimus 10.–12. detsembrini ja oli paljuski edukam, sisukam ja muljeterohkem, kui esialgselt kavandatud. Visiidi üks kulminatsioon oli kahtlemata kohtumine ja töölõuna president Karzaiga. Ent vähemalt sama oluline oli ka see, et vaatamata keerulisele ja mõneti ettearvamatu logistikaskeemile õnnestus peaminister Ansipil kohtuda kõikide Eesti kaitseväelastega nende teenistuspaikades, st kolmes eri sõjaväebaasis.

Ka arengukoostöö rahale õnnestus suhteliselt lühikese aja jooksul rakendus leida. 2006. aasta detsembri lõpus kinnitas välisminister Urmas Paet arengukoostöö projekti, mille raames Eesti hangib ja toimetab kohale hädavajaliku meditsiinilise siseseseade Lashkar Gah's asuva Helmandi provintsi keskhaigla lasteosakonnale. Eesti jagab koos Suurbritannia ja Taaniga ISAFi missiooni raames vastutust Helmandi provintsi ülesehituse eest. Sellest tulenevalt tegutsevad Helmandis nii Eesti väekontingent kui ka Erimissioon ja just seetõttu langeski valik nimetatud haiglale.

Iga algusega käivad kaasas otsingud ja ajutised lahendused. Ei ole selles osas erandiks ka Eesti Erimissioon Afganistanis. Ajutised on otsused Erimissiooni büroo, postiaadressi, missiooni juhi elukoha ja nii mõneski muus küsimuses. Suurt abi olukorrale parima lahenduse leidmisel on osutanud meie partnerid Euroopa Liidu ja NATO liikmesriikide seast, iseäranis Hispaania ja Soome. 2007. aastal tuleb ajutised lahendused Eesti Erimissiooni tegevuses asendada püsivatega.

Erimissiooni esimene suur ülesanne 2007. aastal ongi Riigikogu valimistel osalemise võimaldamine Eesti kaitseväelastele Afganistanis. Ühe olulisema pikaajalise eesmärgi ja ülesandena tuleb tagada Eesti arenguabiressursside otstarbekas paigutamine Afganistani. Abivajadused seal on suured ning Eesti osalus maailma ühe vaesema riigi abistamisel on väga oodatud. 2006. aastast kuulub Afganistan Eesti arengukoostöö prioriteetsete partnerriikide hulka.

Kaasabi Afganistani ülesehitamisele nii sõjalise kui ka tsiviilpanusega on aidanud meil tihendada suhteid paljude partnerriikidega, tugevdada meie positsiooni NATOs ja teadvustada meid kui julgeoleku eksportijat. Afganistani riikliku arengu toetamine jääb NATO prioriteediks veel kauaks ja meil tuleb planeerida oma tegevust seal aastateks ette. Rahvusvahelise operatsiooni eesmärgi saavutamine vähendaks väga paljusid Euroopa Liidu ja NATO julgeolekuohtudena nimetatud riske. Meenutame, et suur osa Põhjamaades ja mujal tarvitavatest narkootikumidest tuleb Afganistanist. Ülesehitusprotsess seal võib kesta veel aastakümneid ja rahvusvahelise üldsuse kohalolekut selle aja sees peetakse oluliseks.

Afganistan, sügis 2006

Eesti erimissiooni juht Afganistanis Toomas Kahur (ees paremal) ja tema lähikaitsemeeskond, sügis 2006

Välisminister Urmas Paet ja Eesti jalaväe rühmavanem veebel Rauno Koivistoinen, Tadži baasis Iraagis, november 2006

Välisminister Urmas Paet teel Iraaki, november 2006

Välisminister Urmas Paet ja Iraagi peaminister Nuri al-Maliki Bagdadis, november 2006